

Solistkor» під керівництвом Грете Педерсен. Цей твір є другим мотетом із циклу «*Три мотети*», *op. 43*, опублікованого у 1958 році. Цей мотет має назву «*Peace I Leave with You*». У час написання циклу композитор жив у Норвегії, проте часто подорожував до Німеччини та США. Твори циклу написані у традиційній нотації на англійські сакральні тексти. На момент їхньої публікації Ністедт уже здобув визнання як композитор і диригент: <https://youtu.be/BFXR49pSWgg?si=v8ltGdLv007rGQGc>;

- відеозапис з фестивалю і конкурсу вокальної музики у Тампере, Фінляндія, який проходив улітку 2025 року, на якому «Schola Cantorum» здобув три золоті нагороди — найвищу відзнаку конкурсу. На відео хор виконує твір латвійської композиторки Лаури Якобсон «*Father Thunder*»: <https://drive.google.com/file/d/1d3IB0RA-ZrtJvKVdmqImlMBGDo2vQbl6/view?usp=sharing>.

Тетяна Гончарова

РЕКВІЄМ ДЖОНА РАТТЕРА ЯК ЗРАЗОК СУЧАСНОЇ ХОРОВОЇ МУЗИКИ В АСПЕКТІ ВИКОНАВСЬКОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

Реквієм сучасного британського композитора Джона Раттера (1945 року народження) є яскравим прикладом переосмислення традиційного католицького культового жанру на межі ХХ–ХХІ століть.

Це виражається в таких ознаках як більш вільне, ніж в канонічних зразках трактування текстової основи та структури; очевидне прагнення композитора до створення не стільки суто літургичного, скільки саме концертного опусу або такого, що поєднував би в собі риси духовної та світської музики.

Про концертну природу твору та його спрямованість до широкої слухацької аудиторії свідчать такі риси, як опора на пізньоромантичну стилістику та набір музичних лексем, властивих музиці першої половини ХХ століття (до радикальних новацій та елітарних експериментів авангарду); підвищена експресія та емоційна щирість музичного висловлювання; широке застосування кантиленного ліричного тематизму, зокрема, й пісенного походження. Водночас, згідно зі сформованою ще протягом ХVІІІ–ХІХ століть традицією (від В. А. Моцарта до Дж. Верді), композитор широко застосовує драматичні контрасти поміж темами та розділами, ніби підкреслюючи філософську ідею роздвоєності людської природи та буття: протистояння тілесного та духовного, земного життя та вічності.

При цьому, незважаючи на наявність похмурих та драматичних фрагментів, Реквієм Дж. Раттера транслює також ідею вічного спокою, втілену через низку світлих, ліричних та медитативних образів. Твір було присвячено пам'яті батька, проте, як зазначає А. Качинський, Реквієм втілює особистісне ставлення композитора до смерті, що передає не тільки смуток, але й радість переходу до «вічного життя», подібно до твору Г. Форе (Kaczyński, 2017). Про таку концепцію свідчить, вся драматургія твору та його тональний план: частини в мінорних тональностях протиставляються мажорним, а вінчає твір світлий фінал (у тональності G–dur).

За словами А. Качинського релігійне розуміння завершення людського життя, яке пов'язане з неминучістю смерті, композитор трактує не як екзистенційну трагедію, а як природну сутність буття. Смерть, що присутня у реквіємі Раттера не породжує страху, навпаки – створює відчуття спокою й прийняття невідворотного фінального етапу існування людини (Kaczyński,

Дослідник також вказує на певну камерність Реквієму Дж. Раттера порівняно з творами Г. Берліоза або Дж. Верді (Kaczyński, 2017). Британський митець, на відміну від згаданих композиторів, використовує малий склад оркестру (фактично класичний парний з одними литаврами в секції ударних та з додаванням деяких колористичних інструментів – гlockenшпіля та арфи). Про прозору та деталізовану камерну, а не помпезну оперно-симфонічну стилістику твору свідчить той факт, що композитор створив не лише партитуру Реквієму для чотириголосного мішаного хору, сопрано й оркестру, але й для мішаного хору й ансамблю. В ансамблевій партитурі наявний дещо інший склад інструментів, який додає твору тембрового різноманіття. В цьому варіанті хор супроводжує ансамбль солістів, до якого входять флейта, гобой, віолончель, литаври, арфа, гlockenшпіль та орган, чий тембр підкреслює дещо нівельоване в оркестровій версії культове походження жанру.

Життя Реквієму Дж. Раттера на концертній естраді після його прем'єри в 13 жовтня 1985 року в Церкві Об'єднаної Методистської Церкви Лаверс-

Лейн в Далласі, штат Техас, США складалося дуже вдало. Перше виконання відбулося під орудою автора, силами хору цього храму (хормейстер – Ален Поут) та за участі сопрано Карен Шефер. Окремі частини Реквієму були виконані раніше (у березні 1985 року) під керівництвом композитора та хормейстера Мела Олсона.

Сьогодні твір дуже популярний серед хорових колективів Британії, США, країн Скандинавії. Наприклад, А. Качинський називає Реквієм Дж. Раттера чи не найбільш виконуваним опусом у цьому жанрі після таких шедеврів, як Реквієм В. А. Моцарта або «Німецький реквієм» Й. Брамса. Дослідник згадує факт залучення Реквієму до виконавської практики Академічного хору Університету Ніколая Коперніка в Торуні. Колектив виконував його протягом кількох сезонів, як з камерним ансамблем, так і з оркестром. Однак далі автор зазначає, що твір британського композитора не так часто виконується в Польщі, хоча, починаючи з 2000-х рр., інтерес до хорових творів Дж. Раттера в країні зростає (Kaczyński, 2017).

В Україні Реквієм Дж. Раттера ще не затвердився в репертуарі провідних колективів, однак протягом останніх років його активно залучають до навчального репертуару в мистецьких закладах вищої освіти Києва, Харкова, Дніпра та інших міст.

Вочевидь, причиною великої популярності Реквієму в різних країнах світу є майстерність хорового письма композитора, який сам був засновником і керівником хорового колективу, його винахідливість у поєднанні різних типів фактури, наявність цікавих технічних та художніх завдань для хормейстера та колективу і водночас доступність музичної мови автора, що уможлиблює виконання твору хорами різних рівнів.

Серед специфічних виконавських завдань, які має вирішувати хор та диригент, є чисте інтонування подекуди доволі складних гармонічних комплексів та модуляцій (зокрема, в певних фрагментах твору композитор використовує акордові вертикалі, що по суті є вже сонорними пластами, в яких, тим не менш, мають прослуховуватися лінії окремих голосів), прозоре та м'яке

звучання на *pianissimo*, майстерне використання ланцюгового дихання, оскільки фактура твору містить доволі багато видовжених педальних звуків. В певних, особливо драматичних, фрагментах ключове значення має рельєфна чітка подача вербального тексту. Важливим також є відчуття диригентом форми та драматургії твору в цілому.

Глибина художнього змісту Реквієму Дж. Раттера, лірична проникливість і водночас сучасна складність його музичної мови, а також тонке відчуття композитором хорової фактури роблять цей твір вартим більш глибокого вивчення вітчизняними диригентами та музикознавцями та більш широкого його залучення до виконавської практики.

Список використаних джерел:

Kaczyński, A. (2017). *Requiem by John Rutter – interpretation and*
A
u
r
a

Владислава Горобей

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ МОЛИТВИ SALVE REGINA

M

u

У ХОРОВІЙ ТВОРЧОСТІ АРВО ПЯРТА

У сучасному хоровому мистецтві особливу роль відіграє духовна музика, яка поєднує історичні пласти християнської культури з новітніми естетичними пошуками. Серед найвпливовіших постатей у цій сфері є естонський композитор Арво Пярт, чия творчість стала своєрідним символом духовного оновлення музики другої половини ХХ - початку ХХІ століття. Його твір “Salve Regina” (2001) належить до зрілого періоду митця та становить глибоко осмислену інтерпретацію сакрального тексту, що має тисячолітню літургійну історію. Пярт звертається до цього тексту не як до історичного матеріалу, який потребує реконструкції, а як до живої молитви, що здатна промовляти до сучасного слухача через очищену музичну мову.

Антифон “Salve Regina” («Радуйся, Царице») виник у латинській церковній традиції в ХІ столітті та приписується Германа Контракту. Протягом століть вона посідала особливе місце у богослужбовій практиці: її співали у католицьких храмах після П’ятидесятниці до початку Адвенту як